

Aan:
de leden van de Statencommissie
Milieu, Water en Groen

I-stuk (ingekomen stuk)

Assen, 1 november 2000
Ons kenmerk 43/6.5/2000010652
Behandeld door mevrouw M.T.M. Leijn (0592) 365363
Onderwerp: Stimulering biologische landbouw; voortgangsrapportage en
uitvoeringsprogramma

Geachte commissieleden,

Hierbij ontvangt u ter kennisname een beknopte Voortgangsrapportage stimulering biologische landbouw Drenthe. Tot ongeveer medio 1999 maakte stimulering van biologische landbouw deel uit van het stimuleringsbeleid Duurzame landbouw. Naar aanleiding van het Bestuursprogramma 1999-2003, Besturen in Balans, en motie F' die in oktober vorig jaar door provinciale staten is aangenomen, heeft een beleidsintensivering plaatsgevonden ten aanzien van biologische landbouw. Bijgaande rapportage geeft een overzicht van activiteiten die de provincie Drenthe het afgelopen jaar hiertoe heeft geïnitieerd. Tevens wordt hierin aangegeven hoe wij biologische landbouw in Drenthe de komende jaren denken te bevorderen.

Bijgevoegd is het Uitvoeringsprogramma najaar 2000. Dit programma geeft een overzicht van de projecten die in ontwikkeling zijn en het komende jaar in uitvoering zullen gaan. Het is het programma zoals dat op dit moment bekend is. In de loop van de tijd kunnen daar nog projecten aan toegevoegd worden.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

H. Rappa-Velt, griffier

A.L. ter Beek, voorzitter

Bijlage(n):
raq/coll.

Voortgangsrapportage stimulering biologische landbouw Drenthe

oktober 2000

Aanleiding

In het Bestuursprogramma 1999-2003, Besturen in Balans, is als beleidsvoornemen geformuleerd dat biologische landbouw in de hele provincie Drenthe een stimulans krijgt. In oktober 1999 is bij de algemene beschouwingen een motie aangenomen waarin provinciale staten aandringen op een zorgvuldige planning van activiteiten en stimuleringsmaatregelen en op inbedding van biologische landbouw in sterke en kansrijke aspecten van de noordelijke agrosector. Tevens wordt aangedrongen op optimale benutting van Kompasgeld en andere subsidiestromen. De motie stelt dat een volume van 10% van de totale landbouwsector als streefcijfer moet worden gehanteerd.

In deze rapportage wordt gemeld hoe de beleidsintensivering ten aanzien van biologische landbouw zijn uitwerking vindt.

Activiteiten

Tot circa medio 1999 maakte stimulering van biologische landbouw deel uit van het stimuleringsbeleid Duurzame landbouw van onze provincie. In dat kader hebben wij sinds 1992 jaarlijks ongeveer f 200.000,- uit diverse fondsen bijgedragen aan biologische landbouwprojecten (zie bijlage 2). Vanaf het genoemde moment heeft biologische landbouw op de volgende manieren meer nadruk gekregen.

- Binnen het programma voor de ruimtelijke en economische ontwikkeling voor Noord-Nederland, het Kompas voor het Noorden, heeft de provincie Drenthe een aantal prioritaire thema's benoemd. Eén daarvan is Perspectief voor de landbouw. In de loop van 1999 hebben wij stimulering van biologische landbouw onder dit Kompasthema gebracht. Dit houdt vooral in dat voor dit onderwerp - naast het landbouwperspectief voor de Veenkoloniën/noordoostelijk zandgebied en landbouw in verwevingsgebieden - meer aandacht aan projectontwikkeling wordt besteed.
- Om na te gaan hoe wij aan biologische landbouw in Drenthe het beste een extra impuls kunnen geven heeft de provincie samen met betrokken partijen in het veld en in nauwe samenwerking met de Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie en de Milieufederatie Drenthe (MFD) allereerst de balans opgemaakt van de ontwikkelingen tot nog toe. Kansen en knelpunten voor de verdere ontwikkeling van biologische landbouw zijn geïnventariseerd. Op basis van dit onderzoek heeft een voorbereidingsgroep keuzes gemaakt voor activiteiten die met voorrang zouden moeten plaatsvinden. Die voorstellen zijn in april 2000 in een werkbijeenkomst voorgelegd aan betrokkenen uit de praktijk en politiek. Daar bleek dat de plannen op een breed draagvlak konden rekenen. De bevindingen van de inventarisatie en analyse zijn neergelegd in de nota Biologische landbouw in Drenthe, Ontwikkelingen en perspectieven.
- Tegelijk met de inventarisatie en de discussie over prioritaire activiteiten hebben wij betrokken partijen gestimuleerd om projecten te ontwikkelen voor de relevante thema's. Dit heeft ertoe geleid dat er op dit moment aan diverse projecten gewerkt wordt, die naar verwachting binnen een half jaar van start kunnen (zie bijlage 1). Projecten die inmiddels gestart zijn, zijn bijvoorbeeld de biologische shii-taketeelt en de biologische boerenmarkten.
- Er zijn ook andere acties voortgekomen uit het inventarisatietraject, die niet direct uitmonden in projecten die bij ons ter financiering zullen worden ingediend. Zo werkt de ACM aan plannen om de voorziening van biologische bedrijven met biologische grondstoffen te verbeteren. De MFD heeft stappen ondernomen om contacten tot stand te brengen tussen terreinbeherende instanties in Drenthe en biologische boeren. Inzet is om in verwevingsgebieden waar de landbouwfunctie gecombineerd is met natuurfunctie bij voorkeur biologische veehouders gebruik te laten maken van natuurterreinen.

Plan van aanpak

De nota Biologische landbouw in Drenthe, Ontwikkelingen en perspectieven schetst het volgende beeld.

Er zijn de afgelopen jaren in Drenthe veel projecten uitgevoerd om biologische landbouw te stimuleren. Toch zijn de ontwikkelingen hier niet wezenlijk anders dan in de rest van Nederland. Het aantal biologische vee-, en gecombineerde bedrijven in onze provincie stemt redelijk overeen met het landelijke beeld, zeker als de samenstelling van de totale agrarische sector in Drenthe in beschouwing wordt genomen. De omschakeling van Drentse akkerbouwers naar biologische bedrijfsvoering blijft duidelijk achter in vergelijking met landelijke ontwikkelingen. Het aandeel van biologische tuinbouwbedrijven is juist wat hoger dan op grond van het totale aandeel tuinbouw zou worden verwacht.

De inventarisatie van kansen en knelpunten geeft aan, dat er weliswaar bepaalde belemmeringen voor biologische landbouw zijn, maar er worden ook vele kansen gesignaleerd. De (relatieve) ruimte die er in Drenthe is voor agrarische productie en mogelijkheden voor combinaties van functies bieden bijvoorbeeld goede aanknopingspunten.

De hoofddoelstelling van de nota is dat de groei van het aantal duurzame biologische bedrijven in Drenthe de komende jaren sneller verloopt dan het landelijk gemiddelde. Met duurzaam wordt bedoeld dat de bedrijven economisch bestaansrecht hebben en dus ook op langere termijn kunnen blijven bestaan. Uitgangspunt is uitdrukkelijk dat de ontwikkelingen aan productie- en afzetkant evenwichtig verlopen. Het stimuleren van omschakeling van producenten heeft geen zin als de afzet stagneert.

De hoofddoelstelling wordt daarom opgedeeld naar drie subdoelstellingen, namelijk:

- versterking van de huidige biologische sector
- vergroting van het aantal biologische landbouwbedrijven, dus omschakeling
- vergroting van de afzet van biologische producten.

Om deze doelen te bereiken worden de volgende prioritaire maatregelen voorgesteld.

- In het algemeen is communicatie met de consument i.c. de lokale bevolking nodig om meer bekendheid te geven aan biologische productiemethoden en om de vraag naar biologische producten en daarmee de regionale afzet te stimuleren. Er zal een communicatieplan moeten worden opgesteld waarin wordt vastgelegd welke doelgroepen het meest belangrijk zijn en hoe deze het best te bereiken zijn.
- Het informeren en begeleiden van potentiële producenten (communicatie met producenten) is een ander traject dat moeten worden ingezet, om bij gangbare agrariërs meer bekendheid te geven aan de mogelijkheden voor biologische bedrijfsvoering.
In beide communicatietrajecten wordt een centrale rol gezien voor het Informatiecentrum voor biologische landbouw De Wenning.
Door in het bedrijfsrestaurant meer biologische producten aan te bieden geeft de provincie zelf een positief signaal af.
- Gezien het belang van akkerbouw en melkveehouderij in Drenthe en de perspectieven die er voor beide takken zijn wordt bij deze takken de hoogste prioriteit gelegd. Dit biedt tevens kansen voor een intensievere samenwerking, door bijvoorbeeld uitwisseling van mest en voer.
Om perspectieven ook voor de grootschaliger akkerbouwbedrijven duidelijk te maken zal een informatie- en begeleidingstraject moeten worden opgezet voor veenkoloniale bedrijven. Andere prioritaire activiteiten voor de akkerbouw zijn het verdiepen en verspreiden van kennis en het organiseren van de afzet.
Belangrijkste aandachtspunten voor de melkveehouderij zijn het versterken van de huidige biologische bedrijven door verdieping en verbreding van kennis, het ondersteunen van leveranciersverenigingen en het opzetten van nieuwe ketens, bijvoorbeeld voor vlees.
Omschakeling zal met name gestimuleerd worden in combinatie met het gebiedsgerichte beleid, bij verplaatsing en bij inplaatsing van nieuwe veehouderijbedrijven.
- Voor de overige veehouderijtakken en voor de tuinbouw takken geldt dat zij van relatief geringe omvang zijn. Ontwikkelingsperspectieven zijn niet voor alle takken duidelijk aanwezig. Om de aandacht niet te veel te versnipperen, moet stimulering voor deze takken niet actief worden opgepakt.

Wel kunnen initiatieven uit het veld worden gevolgd, voorzover zij betrekking hebben op kennisontwikkeling, specifieke knelpunten wat betreft omschakeling en ketenprojecten. Uitzondering hierop vormen de vollegrondsgroente- en boomteelt in Zuidwest-Drenthe. Hiervoor zou nader onderzocht kunnen worden of er mogelijkheden zijn voor concentratie van biologische bedrijven.

Tenslotte doet de nota aanbevelingen ten aanzien van instrumenten en procedures. Voorgesteld wordt vooral stimulering door middel van financiële ondersteuning als instrument te blijven hanteren. Daarnaast is een betere integratie van het stimuleringsbeleid met andere beleidsterreinen (gebiedsgericht beleid, milieubeleid en dergelijke) van belang. Het is niet noodzakelijk om een specifiek fonds voor biologische landbouw in het leven te roepen. Er moet zoveel mogelijk gebruikgemaakt worden van bestaande fondsen en structuren.

Omgeving

De nota Biologische landbouw in Drenthe beperkt zich met name tot aspecten die op regionaal niveau spelen en die op een dergelijke schaal te beïnvloeden zijn. In bepaalde gevallen kunnen zaken beter met andere provincies samen worden opgepakt.

Vrijwel alle provincies hebben stimulering van biologische landbouw als beleidsprioriteit benoemd en in veel provincies zijn specifieke plannen vastgesteld en/of budgetten vrijgemaakt voor biologische landbouw. Provinciale contactpersonen voor biologische landbouw komen regelmatig bijeen om ervaringen uit te wisselen en zo nodig activiteiten af te stemmen.

Vanuit de Drentse inventarisatie worden ook randvoorwaarden gesignaleerd die op landelijk niveau geregeld moeten zijn. Het gaat dan om zaken als onderwijs, onderzoek en omschakelingspremies. Ook afzet via de grote handelskanalen moet op nationaal niveau opgepakt worden. Het beleid van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV), zoals verwoord in de onlangs uitgebrachte beleidsnota "Een biologische markt te winnen", sluit hier wat dat betreft goed op aan. Het LNV zet de komende jaren vooral in op verbetering van de samenwerking tussen grotere marktpartijen en het sluiten van ketens. Kennisontwikkeling en -verspreiding over biologische productiesystemen is een ander speerpunt. De omschakelingspremie wordt de komende jaren weliswaar afgebouwd, maar daarvoor in de plaats komen fiscale maatregelen als de duurzame ondernemersaftrek.

Uitvoering

Wij nemen de voorstellen voor de doelstellingen en prioriteiten uit de eerdergenoemde nota over. Bij de stimulering van biologische landbouw zal de financiële ondersteuning van projecten het belangrijkste instrument blijven. Projecten zullen wij toetsen aan de prioriteiten zoals die in het rapport zijn geformuleerd.

Op dit moment worden voorbereidingen getroffen voor diverse stimuleringsprojecten (zie bijgevoegd Uitvoeringsprogramma biologische landbouw Drenthe, najaar 2000). Voor de financiering van projecten zullen wij zoveel mogelijk putten uit bestaande financieringsbronnen zoals middelen voor gebiedsgericht beleid, voor milieubeleid en Europese middelen als LEADER en het Plattelandsontwikkelingsplan POP. Uiteraard moet ook het bedrijfsleven in redelijke mate zelf bijdragen aan de projecten.

In principe zullen projectvoorstellen individueel in behandeling worden genomen en zal financiering dus per project geregeld worden. Mogelijk zal er dan ook nog cofinanciering van de provincie nodig zijn.

Rapportage over de stimuleringsprojecten vond tot nog toe plaats via de voortgangsrapportages duurzame landbouw. Wij zullen voortaan jaarlijks apart rapporteren over de stimuleringsprojecten biologische landbouw. Er wordt dan ook inhoudelijk op de projecten ingegaan. Voor de uitvoering houden wij in beginsel de planperiode van het Kompas aan. Na drie jaar zullen wij in een tussen-evaluatie aangeven in hoeverre de gestelde doelen zijn bereikt.

**Uitvoeringsprogramma biologische landbouw Drenthe
Najaar 2000**

	Betrokkenen	Looptijd	Totale kosten	Status
Communicatie				
Informatie- en steunpunt biologische landbouw	Bion, provincie e.a.	2001-2004	f 800.000,--	conceptvoorstel
Biologische catering provincie	provincie (MB)	2000-		in voorbereiding
Verwerking/afzet				
Biologische boerenmarkten	Platform, AOC, prod.	2000-2001	f 192.700,--	in uitvoering
Melkveehouderij				
Samenwerking/leveranciersverenigingen	veehouders			idee
Facilitering in-/verplaatsers	prov. DLG, NLTO	2001-		idee
Bioveem fase 2	PR, Aver Heino e.a	2001-		in voorbereiding
Verdieping en verbreding kennis	Aver Heino, sector	2001-		in voorbereiding
Regionale vleesketen	verwerker, prod. e.a.	2000-		in voorbereiding
Akkerbouw/vollegrondsgroenteteelt				
Biom Noordoost-Nederland	PAV, DLV e.a.	2001-2002	f 510.410,--	ingediend
Koppelproject akkerbouw-melkveehouderij	LBI e.a.	2001-		idee
Veenkoloniaal voorbeeldbedrijf	Wenning, PAV e.a.	2000-2004	f 140.000,--	in voorbereiding
ICT en biologische productie	producenten	2000-2002	f 400.000,--	in voorbereiding
Tuinbouw				
Concentratie boomteelt Zuidwest	stichting, prov. e.a.	2001-		idee
Algemeen				
Proceskosten	provincie e.a.	2000-2001	f 30.000,--	ingediend

Projecten biologische landbouw in het stimuleringskader Duurzame landbouw Drenthe

Een overzicht van projecten biologische landbouw die sinds 1992 binnen het stimuleringskader zijn gestart.

Projecttitel	Loopjaren	Omschrijving	Uitvoering	Totale kosten *
Informatiebijeenkomst biologische akkerbouw	2000	Bijeenkomst om gangbare akkerbouwers op noordelijke zandgronden meer inzicht te geven in afzetperspectieven voor biologische producten.	NLTO e.a.	f 7.000,--
Biologische shii-taketeelt	1999 t/m 2001	Een groep biologische shii-taketelers neemt zelf proeven met de productie van broed en substraat om de kwaliteit van het uitgangsmateriaal te verbeteren.	Telers en AOC-Terra	f 605.000,--
Biologische boerenmarkten 1	1999	Onderzoek naar de mogelijkheden voor het opzetten van biologische boerenmarkten in Meppel, Assen en Hoogeveen.	Platform Biologische boerenmarkten en Nieuwland Advies	f 35.000,--
Promotie en afzet van biologische producten via directe verkooplijnen in WCL-gebied	1999 en 2000	Afronding van de campagne rond het Drents biologisch groentepakket en promotie voor zuivel en vlees.	MFD	f 105.000,--
Bioveem 1	1998 t/m 2001	Onderzoek om kennis over biologische melkveehouderijsystemen te verbeteren. Tevens voorlichting en demonstratie.	PR e.a.	f 260.000,-- voor de Drentse deelnemer
Biom 1	1998 t/m 2000	Ontwikkeling van innovaties, optimalisatie van bestaande biologische akkerbouw- en vollegrondsgroentebedrijven en voorbereiding van potentiële omschakelaars.	PAV, DLV e.a.	f 450.000,-- voor Drentse deelnemers
Coöperatieve zuivelleveranciersvereniging Ekemelk Noord	1998 t/m 2000	Ondersteuning van de startactiviteiten van de leveranciersvereniging (onderhandelingen met verwerkers, organisatie van de levering, werven nieuwe leveranciers).	Vereniging en Katalysator-Nai	f 460.000,--

* Totale projectkosten afgerond op f 5.000,-- bij grote projecten, op f 1.000,-- bij kleine projecten.

Projecttitel	Loopjaren	Omschrijving	Uitvoering	Totale kosten *
Informatiecentrum biologische landbouw	1998 t/m 2000	Opzet en vormgeving van een regionaal centrum dat informatie geeft over biologische productie aan consumenten en producenten.	De Wenning, Agro-Eco e.a.	f 675.000,--
Voorbeeldbedrijf biologische melkveehouderij	1996 t/m 2000	Ondersteuning van een voorbeeldbedrijf dat voorlichting geeft aan zowel consumenten als producenten.	ande NieDijk en Nieuwland Advies	f 50.000,--
Landelijke open dag bij de biologische boer	1998	Bijdrage voor informatiemateriaal en promotie rond de landelijke open dag.	Biologica	f 210.000,-- landelijk
Verwerking en vermarkting biologische suikerbieten en aardappelen	1997 en 1998	Onderzoek naar de mogelijkheden voor verwerking en afzet van biologische producten.	Nieuwland Advies	f 20.000,--
Afzet biologische producten in WCL-gebied	1997 en 1998	Inventarisatie van de afzetmogelijkheden voor diverse sectoren. Tevens promotieactiviteiten	Nieuwland Advies en MFD	f 35.000,--
Omschakelingsbegeleiding	1997 en 1998	Subsidie om het laten maken van een omschakelingsplan en op de begeleiding gedurende het eerste jaar van omschakeling.	DLV	f 60.000,--
Ketenproject biologische producten	1996 t/m 1999	Vergroten van de beschikbaarheid van biologische producten met name in supermarkten. Tevens promotieactiviteiten en het tot stand brengen van product-marktcombinaties.	Nai e.a.	f 4.200.000,--
Koppelbedrijven biologische landbouw	1996 t/m 1999	Ondersteuning van omschakelaars door één-op-één koppeling met een ervaren biologische boer.	Nieuwland Advies	f 30.000,--
EKO-boerderijenroute Zuidwest-Drenthe	1996 en 1997	Organisatie van een fietsroute langs divers biologische bedrijven om de bekendheid van biologische producten te vergroten.	Nieuwland Advies	f 180.000,--
Stimulering biologische landbouw	1992 t/m 1998	Diverse activiteiten, waaronder een studiegroep van melkveehouders en ondersteuning van de Noordnederlandse Biologische Landbouwvereniging.	Nieuwland Advies	f 310.000,--
Demonstratiebedrijven biologische landbouw	1992 t/m 1998	Ondersteuning van drie bedrijven bij voorlichtingsactiviteiten gericht op consumenten en producenten.	Nieuwland Advies	f 450.000,--

* Totale projectkosten afgerond op f 5.000,-- bij grote projecten, op f 1.000,-- bij kleine projecten.

Financiering

Stimuleringsprojecten zijn vanuit verschillende fondsen ondersteund. Het gaat om bijdragen uit de volgende kaders: Subsidieregeling gebiedsgericht milieubeleid, waardevol cultuurlandschap, Nationaal Milieubeleidsplan, LEADER, krediet Duurzame landbouw en het co-financieringsfonds. Per jaar is ongeveer f 150.000,-- à f 200.000,-- vanuit de genoemde fondsen bijgedragen aan stimulering van biologische landbouw.